

והלא כדאמרן, כי לולי הפייסות היו באים לידי מחלוקת.

אלא השאלה היא: למה מפייסין וחוזרין ומפייסין?

מדוע היו צריכים להתאסף ארבע פעמים ביום לפייס, כדקתני במתניתין. והרי היו יכולין לעשות את כל הפייסות באסיפה ראשונה.

ומתריצין: אמר רבי יוחנן: כדי להרגיש את כל העזרה! להשמיע קול המון עם רב בעזרה כמה פעמים ביום, שהוא כבוד למלך. שנאמר "אשר יחדיו נמתיק סוד, כאשר בבית אלהים נחלך ברגש".

והוינן בה: במה מפייסין? באיזה בגדים היו לבושים הכהנים כשנאספו לפייס, בבגדי קודש או בבגדי חול?

רב נחמן אמר: בבגדי חול [והזוכה בפייס היה פושטם ולובש בגדי קודש].

ורב ששת אמר: בבגדי קודש. (14)

ומבארין: רב נחמן אמר בבגדי חול, משום דאי אמרת בבגדי קודש איכא בעלי זרועות

דחמסי ועבדי, שיקפצו לעשות את העבודה ככח אעפ"י שלא זכו בגורל.

אבל אם יצטרכו להחליף את הבגדים לפני העבודה אין לחשוש לכך.

רב ששת אמר בבגדי קודש, משום דאי אמרת בבגדי חול יש לחשוש דאגב הכיבותיה של העבודה מיקרין ועבדי.

יקרה שאותם כהנים שזכו בפייס ימהרו לעבודה בעודן בבגדי חול. (15)

אמר רב נחמן: מנא אמינא לה שמפייסין בבגדי חול?

דתנן: לאחר עריכת הפייס מפרזין את הכהנים לחזנין שמשין. והיו מפשיטין אותן את בגדיהן, ולא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד.

מאי לאו, באותן כהנים שזכו לפייס, (1) כה-א שמפשיטין אותן את בגדי החול שלבשו בשעת הפייס, ומלבישין אותן בגדי קודש כדי לעשות את העבודה.

הרי שמפייסין בבגדי חול.

14. משמע שכל ארבעה בגדי כהונה היו לובשים בשעת הפייס. וקשה דהא אחד מהבגדים היה האבנט ויש מ"ד [לעיל כג. ב] שהוא עשוי מכלאים ומבואר בגמרא דרק בשעת עבודה הותרו ללבוש כלאיים ואין לבשו הכהנים כלאיים בשעת הפייס שאינו עבודה. גבורת ארי.

15. ומהאי טעמא היו צריכים גם לקדש ידיהם ורגליהם קודם הפייס. גבורת ארי.

1. לכאורה מה ההכרח לומר כן שהרי אפשר לומר איפכא כדדחי רב ששת ואדרבה יותר מסתבר כדרב ששת כדקאמר "הכי נמי מסתברא" אלא משום דלעיל מהך משנה מיירי באותן שזכו לעבודה לכן מסתבר שגם משנה זו מיירי שאותן מסרו לחזנין. ומהאי טעמא לא הוכיח רב ששת מכאן אעפ"י שהוא עצמו אמר דהכי נמי מסתברא אלא משום שיש סברא גם לומר כרב נחמן. תוד"ה מאי לאו.

ודחינן: אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת: לא! אלא באותן שלא זכו לפיים, שהיו מפשיטין אותן את בגדי הקודש שלבשו בשעת הפייס ומלבישין אותן בבגדי חול.

הכי נמי מסתברא: דאי סלקא דעתך באותן שזכו לפיים, אם כן תיקשי, הא דקתני: לא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד, שפירושו, לפי זה, שמשאירין עליהם את מכנסי החול, ומלבישים עליהם את בגדי הקודש, ורק אח"כ היו מחליפין את מכנסי החול למכנסי קודש.

והתניא: מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים? תלמוד לומר "ומכנסי בד יהיו על בשרו"!

ועל כרחך כוונת המשנה שמשאירין על הכהנים שלא זכו בפייס את מכנסי הקודש עד שילבשו יתר בגדי החול.

ואידך, רב נחמן אמר: הא לא קשיא: כי הכי קתני:

עד שעודן עליהן בגדי חול, שלבשו בשעת הפייס, מלבישין אותן מכנסי קודש מתחת לבגדי החול, כדי שלא יעמדו ערומים כשיפשיטום את בגדי החול. ורק לאחר מכן היו מפשיטין אותן את בגדי החול, ולא היו מניחין עליהן אלא מכנסים של קודש בלבד, וממשיכים להלבישם ביתר בגדי הקודש.

ונמצא שאכן המכנסים היו קודם לכל בגדי הכהונה.

אמר רב ששת: מנא אמינא לה שמפייסין בבגדי קודש?

דתניא: לשכת הגזית כמין בסילקי בית גבוה היתה. והיו עושין שם את הפיים במזרחיה של אותה לשכה, ששם היו עומדים הכהנים לפיים.

וזקן אחד מחכמי הסנהדרין היה יושב במערבה כדי להורות להם סדר הפייסות.

והכהנים מוקפין ועומדין סביב בעיגול כמין בכוליאר, תכשיט עגול. והממונה על הפייסות בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן, ויודעין שממנו הפיים מתחיל. שממנו מתחילה הספירה.

ואי סלקא דעתך שמפייסין בבגדי חול, תיקשי:

וכי מצנפת בבגדי חול — מי איכא?

ודחינן: אין! יתכן שיהא לכהן מצנפת מבגדי חול.

כדתני רב יהודה ואיתימא רב שמואל בר יהודה: כהן שעשתה לו אמו כתונת כדוגמת הכתונת של בגדי כהונה — עובד בה עבודת יחיד.⁽²⁾ כגון הוצאת כף ומחתה מקודש הקדשים ביום הכפורים, שאין בה צורך לציבור, אלא שמוטל על הכהן לפנות את המקום.

הרי, שהיו רגילין אמותיהן של כהנים לעשות לבניהם משלהן כמין בגדי כהונה כדי להראות תפארת עושרן ונוי מלאכת ידיהן, וכמה הן מהדרות את המצוות.

ויתכן, אם כן, שכהנים ילבשו מצנפת של חול.⁽³⁾

2. ובלבד שימסרנה לציבור. גמרא להלן לה. ב.

3. כאן מדובר בשל חול ממש שלא מסרום

אמר אביי: שמע מינה מהך ברייתא: לשכת הגזית היתה חציה בקודש, חצי ממנה היתה קדושה בקדושת עזרה, וחציה בחול שלא היתה קדושה בקדושת עזרה.

ושמע מינה: שני פתחים היו לה ללשכת הגזית, אחד פתוח בקודש, ואחד פתוח בחול.

אחד מהפתחים היה נפתח למקום הקודש, בקדושת עזרה. והשני נפתח למקום חול.

ההוכחה לכך שחציה בקודש וחציה בחול:

דאי סלקא דעתך כולה בקודש, תיקשי: האיך היה זקן יושב במערבה? והאמר מר: אין ישיבה בעזרה אסור לשבת בעזרה, (4) משום שנאמר "לעמוד לשרת" "העומדים שם לפני ה'", (5) אלא רק למלכי בית דוד בלבד, שמצינו בהם ישיבה, שנאמר "ויבא המלך דוד וישב לפני ה'". (6)

ואי סלקא דעתך כולה בחול, תיקשי: איך היה פיים במזרח? והא בעינן שהפיים היא בקודש, כדכתיב "בבית אלהים נהלך ברגש". ולעיל דרשינן מיניה לענין הפייסות. הרי שהפיים צריך להיות בבית אלוהים. (7)

אלא, שמע מינה: חציה בקודש, ושם היו עושין את הפייס. וחציה בחול, ששם היה יושב הזקן.

וההוכחה לכך ששני פתחים היו לה:

דאי סלקא דעתך פתח אחד בלבד יש לה, הרי ממה נפשך:

אי האי פתח פתוח לקודש עדיין יקשה, איך היה זקן יושב במערבה? שאעפ"י שאותו מקום הוא חול, מכל מקום דינו כקודש בגלל פתחו, ואסורה בו הישיבה.

והתנן: הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש תוכן קודש?

למשה מסיני ולא מקרא.

ובסוטה ד ב כתב דאין כבוד שמים בכך ואפילו מלאכי השרת אין להם שם ישיבה דכתיב "עומדים ממעל לו".

6. שחלק להם המקום כבוד להראות שמלכותו שלימה. רש"י סוטה מג.

7. הקשו התו' אם כן למה לא היו מפייסין בעזרה ממש שקדושה יותר מהלשכות שפתוחות לקודש. ותירצו שכיון שהממונה היה נוטל מצנפתו של אחד מהכהנים היה גנאי לעמוד בגילוי ראש בעזרה. [משמע מדבריהם שהיה נשאר בגילוי ראש עד סוף הפייס. אולם מדברי הרמב"ם משמע שהיה מחזיר המצנפת מיד לראש הכהן. תוספות יום טוב ריש פרקין].

לציבור שהרי לדעת רב נחמן היו מפייסין בבגדי חול. והגמ' מדמה שכמו שמצינו שהיו עושין לעצמן בגדי כהונה ע"מ למסרם לציבור כך היו עושין בגדי חול ממש כדוגמת בגדי כהונה בלי מסירה ולבשום כל היום כדי שיתרגלו בלבישתם. שיח יצחק.

4. וכהנים האוכלים קדשי קדשים בעזרה מותר להם לשבת בשעת אכילה כיון שהאכילה הוא צורך עבודה שעל ידי אכילת הכהנים מתכפרים הבעלים. אי נמי לפי שאכילת קדשים צריכה להיות כדרך שהמלכים אוכלים דהיינו בישיבה. תוד"ה אין.

5. רש"י. ובסנהדרין קא ב פירש דהוא הלכה

ומספר כהנים זכו בהעלאת האברים לפי הסדר דלהלן:

ה. הראש והרגל האחורית הימנית.

ו. ושתי הידים הרגלים הקדמיות.

ז. העוקץ הזנב והרגל האחורית השמאלית.

ח. והחזה שומן החזה שכנגד הקרקע. והגרה מקום שהוא מעלה גרה דהיינו הצואר, ומחוברים בו הקנה והריאה והכבד והלב.

ט. ושתי הדפנות.

י. והקרביים.

יא. והסלת. עשרון סלת למנחת התמיד.

יב. והחביתין.

מנחת חביתין שהיה מקריב הכהן גדול בכל יום עשירית האיפה סלת, מחציתה בבקר ומחציתה בערב [ונקראת "חביתין" על שם שנעשתה במחבת].⁽¹⁰⁾

יג. והיין לנסכים של קרבן התמיד.

ואי פלקא דעתך שאותו פתח היה פתוח לחול עדיין יקשה איך היה פיים במזרחת?

והתנן: לשכות הבנויות בקודש ופתוחות לחול תוכן חול ואם כן לא נתקיים בו "בבית אלהים".

אלא לאו שמע מינה: שני פתחים היו לה אחד פתוח בקודש ואחד פתוח לחול ובאופן כזה הדין הוא שמה שבנוי בקודש הוא קודש ומה שבנוי בחול הוא חול.

מתניתין:

הפיים השני מתוך ארבע הפייסות שהיו בכל יום נעשה כדי לקבוע:

א. מי שוחט את קרבן התמיד.⁽⁸⁾

ב. מי זורק את דמו.

ג. מי מדרשן. מוריד את האפר מעל מזבח הפנימי.

ד. ומי מדרשן את המנורה. מסיר את הפתילות ושיירי השמן מהמנורה.

ומי מעלה אברים של תמיד לכבש.⁽⁹⁾

היה יכול לכבד את הזר שישחוט במקומו. הרע"ב תמיד פ"ג מ"א ותפא"י שם.

9. היו מניחים את האברים מחצי הכבש ומטה. ולאחר מכן היו עושים הגולה נוספת לקבוע מי הכהן שזכה להעלות אותם משם לראש המזרח כמבואר במשנה להלן [כו. א].

10. אע"ג דסלת והיין שניהם צרכי התמיד מ"מ היו מפסיקין ביניהם בחביתין כדי להסמיך מנחה למנחה. רע"ב תמיד פ"ד מ"ג.

ועוד תירצו שמאחר שהיו עומדין בעיגול אם היו מפייסין בעזרה היו חלקם עומדים אחוריהם אל היכל ה'. תוד"ה והא.

8. אעפ"י ששחיטה כשרה בזר מ"מ לכתחילה מצוה שישחוט הכהן ולכן היו מפייסין עליה. ריטב"א.

ויש שפירש שכיון שהשחיטה היא תחילת עבודת התמיד לכן היתה חביבה על הכהנים אעפ"י שהיא כשרה בזר והוצרכו לפייס עליה כדי שלא יריבו עליה. ומיהו הכהן הזוכה בה

נמצא שלשה עשר כהנים זכו בו בפייס השני.

אמר בן עזאי לפני רבי עקיבא משום רבי יהושע: כדרך הלוכו של הכבש בחייו כך היה קרב התמיד.

ופליג אתנא קמא בסדר ההקרבה. ובגמרא יבואר.

גמרא:

איבעיא להו: כשהן מפייסין — האם לעבודה אחת בלבד מפייסין, דהיינו לעבודה ראשונה מי שוחט. ולשאר העבודות לא עושין פייס נפרד אלא הכהנים העומדים לימין הכהן שזכה בשחיטה זוכים ביתר העבודות לפי הסדר.

או דילמא לכל עבודה ועבודה היו מפייסין, מצביעין שוב?

תא שמע מהא תנן בריש פרקין: ארבע פייסות היו שב.

ואי סלקא דעתך דלכל עבודה הן מפייסין בנפרד, אם כן טובא הו. יש יותר מארבע פייסות בכל יום, שהרי בפייס דמשנתנו לבד היו שלשה עשר פייסות?

אלא ודאי, כל העבודות היו בפייס אחד.

ודחינן: אמר רב נחמן בר יצחק: הכי קאמר: ארבע פעמים נכנסין מתאספין בכל יום להפיים להצביע, ולכל חדא וחדא בכל התאספות היו בה טובא פייסות.

תא שמע: תניא: רבי יהודה אומר: בפייס כה-ב השלישי שהיו עושין בכל יום לעבודת הקטורת, לא היה פייס נפרד למחתה.

שהרי שני כהנים עסקו בעבודת הקטורת, אחד היה מוליך את הקטורת להיכל ומקטירו, ואחד היה חותה [גורף] גחלים מעל מזבח החיצון במחתה, ומכניסם להיכל, ונותנם על מזבח הפנימי כדי שהכהן השני יקטר עליהן את הקטורת.

אלא היו עושין רק פייס אחד מי זוכה בהקטרת הקטורת, והכהן שזכה בקטורת אומר לזה שבימינו: זכה עמי במחתה! (1)

הרי, שבפייס השלישי לא היו עושין פייס נפרד לכל עבודה ועבודה שבאותו פייס. והוא הדין בפייס השני דמשנתנו, היו עושין רק פייס אחד בלבד.

ודחינן: שאני מחתה וקטורת — דהדא עבודה היא. הלכך פייס אחד להן. אבל שלש עשרה עבודות המנויות במשנתנו, שכל אחת מהן היא עבודה נפרדת, אפשר שמפייסין על כל עבודה ועבודה.

איכא דאמרי: נדייק מדברי רבי יהודה להיפך:

דוקא מחתה וקטורת, דהדא עבודה היא, לכן מפייסין עליהן רק פעם אחת.

אבל שאר עבודות — בעי פייס נפרד לכל עבודה ועבודה.

ודחינן: לעולם גם בשאר עבודות די בפייס אחד לכולן. והא דנקט רבי יהודה דוקא

1. מלשון זה משמע שלא היה הכהן שעומד לימינו זוכה במחתה מכח הפייס כמו בכל